

Kulturdepartementet

Uppdrag att utreda och förankra förändringar i press- och mediestödet

Sammanfattning

En utredare ska biträda Kulturdepartementet med att föreslå hur stödet till nyhetsmedier kan förbättras framförallt genom förändringar i press- och mediestödsystemet för att anpassa stöden till det moderna medielandskapet. I uppdraget ingår att utvärdera befintliga stödformer och lämna förslag till hur stödformerna ska utformas inklusive vilka kriterier som ska ligga till grund för fördelning av stöd senast från 2024. De förslag som lämnas ska ha en bred politisk förankring. Uppdraget ska redovisas senast den 15 juni 2022.

Bakgrund och behovet av en översyn

Det befintliga press- och mediestödet regleras genom presstödsförordningen (1990:524) och mediestödsförordningen (2018:2053). Stöden är godkända av EU-kommissionen till och med den 31 december 2023.

Press- och mediestödet består i dag av driftstöd och distributionsstöd (presstödsförordningen) samt stöd för journalistik i svagt bevakade områden, innovations- och utvecklingsstöd och redaktionsstöd (mediestödsförordningen). Ett förslag har lämnats av Myndigheten för press, radio och tv om införandet av ett femårigt stöd för att kompensera tidningsutgivare för ökade distributionskostnader med anledning av övergången till utdelning av post varannan dag. Förslaget bereds i Regeringskansliet med målsättningen att stöd ska kunna börja fördelas redan under innevarande år. Medel har avsatts för detta ändamål under innevarande år och regeringen har även föreslagit medel för kommande år. Därutöver omfattas branschen av indirekt stöd genom reducerad mervärdesskatt. En hemställan om att utredaren ska analysera och överväga

möjligheterna att återinföra ett kvalificerat mervärdesskatteundantag för allmänna nyhetstidningar har inkommit till Regeringskansliet. Frågan om mervärdesskatteundantag bereds inom finansdepartementet. Utredaren kommer att hållas informerad om arbetet.

Utvecklingen och de snabba förändringarna på mediemarknaden har förändrat förutsättningarna och användningen av press- och mediestöd. Mediemarknaden präglas av digitalisering, globalisering och ökad konkurrens. Det har inneburit stora utmaningar och ägarförändringar särskilt i tidningsbranschen. Kostnaderna för driftsstöd har ökat kraftigt de senaste åren, vilket innebär att utrymmet för övriga stödformer inom mediestödet minskar samtidigt som behoven är stora. Utvecklingen och därmed behovet av översyn och förändringar av presstödsystemet har uppmärksamats under många år och bland annat beskrivits av såväl Presstödskommittén¹ som Medieutredningen² och i efterföljande propositioner³.

Uppdraget

Utredaren ska föreslå hur stödet till medier kan förbättras framförallt genom förändringar i press- och mediestödsystemet för att anpassa att systemet till det moderna medielandskapet. Utredaren ska även föreslå hur en övergång till ett förändrat system ska genomföras. De förändringar som föreslås ska ha en bred politisk förankring och ska kunna notifieras för att träda i kraft senast den 1 januari 2024. Frågan om mervärdesskatteundantag bereds inom Regeringskansliet. Utredaren ska varken lämna förslag eller bedömningar på skatte- och socialavgiftsområdet.

Utgångspunkten för arbetet är de grundläggande överenskommelser som gjordes i bred politisk samsyn vid införande av mediestödet 2018:

- Stödsystemets övergripandesyfte är att ”att stärka demokratin genom att främja allmänhetens tillgång till oberoende nyhetsförmedling i hela landet via en mångfald av allmänna nyhetsmedier med redaktionellt innehåll av hög kvalitet” (2 § mediestödsförordningen).
- Stöd ska lämnas till allmänna nyhetsmedier. Med ett allmänt nyhetsmedium avses ”ett medium som har till sin primära uppgift att bedriva nyhetsbevakning och som också har ett redaktionellt innehåll

¹ Översyn av det statliga stödet till dagspressen, SOU 2013:66.

² En gränsöverskridande mediepolitik – För upplysning, engagemang och ansvar, SOU 2016:80.

³ Statens stöd till dagspressen, prop. 2014/15:88, Journalistik i hela landet, prop. 2017/18:154.

bestående av regelbunden och allsidig nyhetsförmedling som ger uttryck för ett brett utbud av ämnen och perspektiv samt granskning av för demokratin grundläggande skeenden” (3 § mediestödsförordningen).

Hur har nuvarande stödformer fungerat?

Utredaren ska utvärdera befintliga stödformer med särskilt fokus på hur mediestödet har fungerat de första åren och om förordningen varit ändamålsenligt utformad.

Hur ska stödformerna förändras?

Utredaren ska lämna förslag till hur stöden ska utformas fr.o.m. 2024. En utgångspunkt är att press- och mediestöden ska vara effektiva och ändamålsenliga och bidra till förutsägbara förutsättningar för såväl medieaktörer som för staten. De förslag som lämnas bör därför så långt det är möjligt innebära att parallella stödformer, dvs. stödformer som ersätter samma typ av kostnader, undviks.

En central fråga är om det nuvarande driftstödet i presstödet ska fasas ut och ersättas av ett mer teknikneutralt stöd för redaktionella kostnader. Om ett sådant förslag lämnas ska det kompletteras med förslag om en ordnad övergång för de tidningar som i dag får driftsstöd.

Mot bakgrund av den påverkan digitaliseringen haft på förutsättningarna för distributionen av tryckta tidningar bör även distributionsstödet särskilt analyseras.

Utredaren kan även göra en bedömning av behovet av och förutsättningarna för andra åtgärder som på längre sikt kan bidra till det övergripande syftet att främja allmänhetens tillgång till oberoende nyhetsförmedling och en mångfald av allmänna nyhetsmedier.

Vilka kriterier ska ligga till grund för fördelning av stöd?

Utredaren ska utvärdera och i vid behov föreslå förändringar i de kriterier som ligger till grund för fördelning av stöd. Press- och mediestöd bör så långt det är möjligt fördelas utifrån objektiva och kvantitativa kriterier och bidra till långsiktiga och förutsägbara förutsättningar som till en oberoende och lokalt förankrad nyhetsförmedling i hela landet. De positiva delarna av det rättighetsbaserade driftstödet bör därvid så långt det är möjligt tas till vara. Samtidigt kräver ett press- och mediestöd som är anpassat till ett digital

medielandskap andra former av kriterier och avgränsningar. Det handlar dels om att klargöra vilka förutsättningar som behöver uppfyllas för att en aktör ska vara berättigad till stöd, dels om att tydliggöra på vilka grunder prioriteringar ska ske om de medel som avsatts inte räcker till alla sökande. Denna typ av kriterier är avgörande för att stöden ska uppnå syftet att främja allmänhetens tillgång till oberoende kvalitativ nyhetsförmedling i hela landet.

Arbetet med översynen

Utformningen av press- och mediestöden bör ha ett brett politiskt stöd. Utredaren ska därför i sitt arbete säkerställa en bred politisk förankring av sina förslag. Utredaren ska även ha en nära dialog med branschens aktörer. En konsekvensanalys ska genomföras av hur förslagen kan komma att påverka olika typer av medieföretag och mångfalden på mediemarknaden.

Under de senaste åren har ett antal underlag av relevans för arbetet tagits fram. Myndigheten för press, radio och tv har t.ex. lämnat rapporterna Kartläggning av förutsättningarna för tidningsdistribution (2020), Distribution av nyhetstidningar i hela landet (2021) och Krisstöd till nyhetsmedier – en undersökning av effekterna av de åtgärder som vidtoggs med anledning av pandemin 2020.

Uppdraget ska redovisas i form av en departementsskrivelse senast den 15 juni 2022.